

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут людини

Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій Жильцов

« 23 » 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

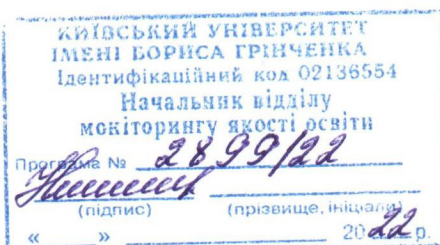
«Психологічне консультування ЛГБТ-спільнот»

для студентів

Спеціальності 053 Психологія

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 053.00.04 консультативна психологія

Київ 2022

Розробники:

Тамара Грубі, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології

Викладачі:

Тамара Грубі, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від 30.08. 2021 р. №10

Завідувач кафедри _____ _____ Ольга Лозова
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми підготовки бакалавра) 053.00.04 Консультація психологія
____.____. 20__ р.

Керівник освітньої програми _____ _____ (Наталія Старинська)
(підпис)

Робочу програму перевірено

01.02.2022 р.

Заступник директора/декана _____ _____ (Роман Павлюк)
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	-
Курс	3	-
Семестр	6	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	-
Семестровий контроль		
Модульний контроль	8	-
Самостійна робота	56	-
Форма семестрового контролю	залік	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомити студентів з основними формами і засобами психологічного консультування ЛГБТ-спільнот психологом-консультантом.

Завдання навчальної дисципліни

Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.04 Консультативна психологія підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, дисципліна «Психологічне консультування ЛГБТ-спільнот» забезпечує **формування таких загальних і фахових компетентностей:**

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,
- ЗК9 Здатність працювати в команді.

- ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
- ФК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- ФК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову). ФК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.
- ФК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- ФК 12. Здатність до реалізації психологічного консультування з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта.

2. Результати навчання за дисципліною

Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.04 Консультаційна психологія підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, дисципліна «Психологічне консультування ЛГБТ-спільнот» забезпечує оволодіння такими **програмовими результатами навчання:**

- ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу

- літературних джерел.
- ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
- ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
- ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.
- ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
- ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
- ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

3. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи гендерної психології							
Тема 1. Гендерна психологія як наука	9	2		2	-	-	5
Тема 2. Антропометричні виміри гендеру	11	2	2	2	-	-	5

Модульний контроль	2							
Разом	22	4	2	4	-	-	10	
Змістовий модуль 2. Гендерна ідентичність та гендерна соціалізація особистості								
Тема 1. Формування гендерної ідентичності	9		2	2	-	-	5	
Тема 2. Основні інститути та агенти гендерної соціалізації	11	2	2	2	-	-	5	
Модульний контроль	2							
Разом	22	2	4	4	-	-	10	
Змістовий модуль 3. Основні аспекти гендерної поведінки в соціумі								
Тема 1. Гендерний стереотип як соціально-психологічний феномен.	9	2		2	-	-	5	
Тема 2. Традиційні гендерні ролі	9		2	2			5	
Тема 3. Зміст та основні види гендерних конфліктів	9	2		2	-	-	5	
Модульний контроль	2							
Разом	29	4	2	6	-	-	15	
Змістовий модуль 4. Гендерні інверсії								
Тема 1. Гендер і сексуальність	11	2	2	2	-	-	5	
Тема 2. Сексуальні права особистості	11	2	2	2	-	-	5	
Тема 3. Інверсія статевих орієнтацій	11	2	2	2	-	-	5	
Тема 4. Гіпотези і теорії гендерних інверсій	12	2	2	2	-	-	6	
Модульний контроль	2							
Разом	47	8	8	8	-	-	21	
Усього	120	18	16	22	-	-	56	

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи гендерної психології

Лекція 1. Гендерна психологія як наука (2 год.)

Структура гендерного знання. Гендерна психологія як частина гендерології. Гендерна теорія як міждисциплінарний науковий напрямок. Завдання гендерної психології. Основні гендерні підходи: гендерно-чутливий, гендерно-нейтральний, гендерно-стереотипізований та гендерно орієнтований підходи. Напрями досліджень в гендерній психології. Предмет гендерної психології. Методи дослідження в гендерній психології

Основні поняття теми: стать, гендерологія, сексологія, фемінологія, гендерна психологія, психологія гендерних відносин, сучасна гендерна теорія, соціальна психологія гендеру, предмет гендерної психології, методи дослідження в гендерній психології

Практичне заняття 1. Гендерна психологія як наука (2 год.)

Лекція 2. Антропометричні виміри гендеру (2 год.)

Антропометричні виміри різностатевості. Первинні, вторинні, третинні

статеві ознаки. Статевий диморфізм мозку. Стать як біологічний і соціальний феномен. Гендер в психологічному вимірі. Гендер як соціально-психологічна категорія. Відмінності та співвідношення понять «стать» і «гендер». Психологічна стать особистості. Класифікація теорії гендеру.

Основні поняття теми: стать, стать біологічна, психічна стать, гендер, гендерна взаємодія

Семінар 1. Антропометричні виміри гендеру (2 год.)

Практичне заняття 2. Антропометричні виміри гендеру (2 год.)

Змістовий модуль 2. Гендерна ідентичність та гендерна соціалізація особистості

Семінар 2. Формування гендерної ідентичності (2 год.)

Практичне заняття 3. Формування гендерної ідентичності (2 год.)

Лекція 3. Основні інститути та агенти гендерної соціалізації (2 год.)

Вплив сім'ї та батьків на соціалізацію особистості. Середовище однолітків як чинник соціалізації особистості. Вплив освітніх закладів на гендерну соціалізацію особистості. Ігри та іграшки в системі чинників гендерної соціалізації особистості. Дитяча книга в системі гендерної соціалізації особистості. Засоби масової інформації в системі гендерної соціалізації особистості

Основні поняття теми: інститут соціалізації, агент гендерної соціалізації; фейсизм, книга, казка, іграшка, ЗМІ

Семінар 3. Основні інститути та агенти гендерної соціалізації (2 год.)

Практичне заняття 4. Основні інститути та агенти гендерної соціалізації (2 год.)

Змістовий модуль 3. Основні аспекти гендерної поведінки в соціумі

Лекція 4. Гендерний стереотип як соціально-психологічний феномен (2 год.)

Поняття про соціальний стереотип (як спрощений, схематизований, емоційний, стійкий образ людини чи групи), його основні характеристики. Характеристика гендерного стереотипу (як сформованого в культурі узагальненого уявлення (переконання) про те, як дійсно поведуться чоловіки та жінки.). Види гендерних стереотипів. Функції гендерних стереотипів: регулятивна, пояснювальна, ретрансляційна, виправдовуюча. Негативна роль гендерних стереотипів.

Основні поняття теми: стереотип, соціальний стереотип, гендерний стереотип, функції гендерних стереотипів.

Практичне заняття 5. Гендерний стереотип як соціально-психологічний феномен (2 год.)

Семінар 4. Традиційні гендерні ролі (2 год.)

Практичне заняття 6. Традиційні гендерні ролі (2 год.)

Лекція 5. Зміст та основні види гендерних конфліктів (2 год.)

Поняття про гендерний конфлікт. Гендернорольові дисгармонії. Рольові конфлікти. Групи рольових конфліктів. Основні види рольових конфліктів внутрішньоособистісного рівня. Конфлікт між гендерною і лідерською роллю, що

виникає у жінок-керівників. Типи ситуацій, у яких виникає рольовий конфлікт Типи внутрішніх гендерно-рольових конфліктів. Причини виникнення гендерних конфліктів. Шляхи подолання гендерних конфліктів.

Основні поняття теми: конфлікт, гендерний конфлікт, внутрішньоособистісний конфлікт, рольові конфлікти,

Практичне заняття 7. Зміст та основні види гендерних конфліктів (2 год.)

Змістовий модуль 4. Гендерні інверсії

Лекція 6. Гендер і сексуальність (2 год.)

Розвиток сексуальності у немовляти та у ранньому дитинстві. Зв'язок сексуальності з гендерною ідентичністю. Сексуальність. Концепції сексуальності. Феміністичні теорії сексуальності. Соціально-конструктивістська концепція сексуальності. Сценарії сексуальності. Сексуальна компетентність. Трансформація чоловічої і жіночої сексуальності

Основні поняття теми: сексуальність, гендерна ідентичність, сексуальна компетентність, аутинг, камінг-аут, сексуальні домагання, порнографія, сексуальна дискримінація, сексуальне насильство.

Семінар 5. Гендер і сексуальність (2 год.)

Практичне заняття 8. Гендер і сексуальність (2 год.)

Лекція 7. Сексуальні права особистості

Сексуальні права особистості. Порушення сексуальних прав особистості. Аутинг як гендерна дискримінація. Камінг-аут. Сексуальні домагання на робочому місці. Порнографія як сексуальна дискримінація статі. Порнографія. Сексуальне насильство. Гендерне та сексуальне насильство в сім'ї. Сексизм. Сексизм щодо чоловічих і жіночих ролей.

Основні поняття теми: камінг-аут, аутин, сексизм.

Семінар 6. Сексуальні права особистості (2 год.)

Практичне заняття 9. Сексуальні права особистості (2 год.)

Лекція 8. Інверсія статевих орієнтацій (2 год.)

Гомосексуальність як гендерна інверсія. Бігендерність. Інтерсексуальність. Транссексуальність. Трансвестизм. Підходи до пояснення гендерних інверсій

Основні поняття теми: гендерна інверсія, гомосексуальність, бігендерність, інтерсексуальність, транссексуальність, трансвестизм, камінг-аут, аутинг, кросс-дресер.

Семінар 7. Інверсія статевих орієнтацій (2 год.)

Практичне заняття 10. Інверсія статевих орієнтацій (2 год.)

Лекція 9. Гіпотези і теорії гендерних інверсій (2 год.)

Теорії біологічного походження (Генетична теорія. Неврогенна умовно-рефлекторна теорія. Гормональна теорія. Церебральна теорія). Теорії психологічного походження (Психоаналітична теорія. Теорія імпринтингу. Теорія затримки розвитку. Концепція гомозвабливої матері. Концепція репаративної терапії. Біхевіоритичні теорії. Теорія набутого негативного досвіду. Інтегративний підхід. Теорія Стормза). Багатофакторна модель

Основні поняття теми: теорія, імпринтинг, репаративна терапія,

інтегративний підхід.

Семинар 8. Гіпотези і теорії гендерних інверсій (2 год.)

Практичне заняття 11. Гіпотези і теорії гендерних інверсій (2 год.)

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	1	1	2	2	4	4
Відвідування семінарських занять	1	1	1	2	2	1	1	4	4
Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2	3	3	4	4
Робота на семінарському занятті	10	1	10	2	20	1	10	4	40
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20	3	30	4	40
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	3	15	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом	-	-	70	-	80	-	86	-	137
Максимальна кількість балів: 373									
Розрахунок коефіцієнта: $373 : 100 = 3,73$; $K = 3,73$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Опанувуючи матеріал курсу «Психологічне консультування ЛГБТ-спільнот», студенти виконують 11 самостійних роботи, кожна з яких оцінюється максимум у 5 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи : Кількість балів за роботу під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких критеріїв:

- своєчасність виконання навчальних завдань – 1 бал;
- повний обсяг їх виконання – 1 бал;
- якість виконання навчальних завдань – 1 бал;
- самостійність виконання – 1 бал;
- творчий підхід та ініціативність у виконанні завдань – 1 бал.

Тема 1. Гендерна психологія як наука (5 год.)

Скласти кросворд «Гендерні психологія» (мінімум 10 термінів).

Скласти схему «Міжпредметні зв'язки гендерної психології».

Тема 2. Антропометричні виміри гендеру (5 год.)

Скласти таблицю «Відмінності та співвідношення понять «стать» і «гендер».

Тема 3. Формування гендерної ідентичності (5 год.)

Проаналізуйте реальні й ідеальні «Я-образи» одного чоловіка і однієї жінки юнацького віку. Встановіть відмінності між ними

Тема 4. Основні інститути та агенти гендерної соціалізації (5 год.)

Проаналізуйте стереотипні образи чоловіків і жінок у ЗМІ та популярних журналах. Розкрийте стереотипний рекламний образ сучасного чоловіка та жінки.

Тема 5. Гендерний стереотип як соціально-психологічний феномен (5 год.)

Оберіть 5-10 стереотипних «крилатих» народних висловлювань про чоловіків і/або жінок. Дізнайтесь ставлення 1-2 людей юнацького або дорослого віку до обраних Вами висловлювань. Запишіть результати опитування і Ваші висновки щодо впливу гендерних стереотипів на життя сучасної людини.

Тема 6. Традиційні гендерні ролі (5 год.)

Проведіть опитування двох дітей (різних за статтю та віком) з проблеми традиційних побутових ролей чоловіка і жінки. Порівняйте результати. На основі вільної бесіди проаналізуйте уявлення про жіночність або мужність у сучасних дітей, підлітків, юнаків.

Тема 7. Зміст та основні види гендерних конфліктів (5 год.)

Підібрати 5 літературних джерел чи кінематограф, де показано гендерні конфлікти. Проаналізувати за STEB-аналізом

Тема 8. Гендер і сексуальність (5 год.)

Підготуйте невелику доповідь про життєвий шлях однієї відомої людини з нетрадиційними гендерними уявленнями. Проаналізуйте вплив інверсії гендерних орієнтацій на життя людини

Тема 9. Сексуальні права особистості (5 год.)

Розробити рекомендації по профілактики порушень сексуальних прав особистості та сексуальних домагань на робочому місці.

Скласти таблицю «Сексуальні права особистості в Україні та ... (країна за вибором студента)».

Тема 10. Інверсія статевих орієнтацій (3 год.)

Розробити тренінгову сесію з підвищення гендерної толерантності до ЛГБТК

Тема 11. Гіпотези і теорії гендерних інверсій (4 год.)

Розробити рекомендації для підлітка, який планує камінг-аут.

Розробити рекомендації для батьків підлітка, який зробив камінг-аут

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульні контрольні роботи виконуються у вигляді тестування. Кожна модульна контрольна робота (n=4) складається із питань закритого типу. Загальна кількість питань – 10. Кожна правильна відповідь оцінюється у 2,5 бали. Максимальна кількість балів – 25.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Формою семестрового контролю є залік

6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

«Психологічне консультування ЛГБТ-спільнот»

Разом: 120 год., лекції – 18 год., семінарські заняття – 16 год, практичні – 22 год.
самостійна робота – 56 год., модульний контроль – 8 год, залік – 2 год.

Модулі	Модуль I			Модуль II			Модуль III				Модуль IV				
	Теоретичні основи гендерної психології			Гендерна ідентичність та гендерна соціалізація особистості			Основні аспекти гендерної поведінки в соціумі				Гендерні інверсії				
К-кість балів за модуль	70 б.												137 б.		
Лекції	86 б.														
Теми лекцій (відвід. – 1б.)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11				
	Гендерна психологія як наука	Антропометричні виміри гендеру	Формування гендерної ідентичності	Основні інститути та агенти гендерної	Гендерний стереотип як соціально-психологічний	Традиційні гендерні ролі	Зміст та основні види гендерних конфліктів	Гендер і сексуальність	Сексуальні права особистості	Інверсія статевих орієнтацій	Гіпотези і теорії гендерних інверсій				
К-кість балів	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.	1 б.				
Теми семінарських занять (10б.+ 1б. за відвід.)		Антропометричні виміри гендеру	Формування гендерної ідентичності	Основні інститути та агенти гендерної		Традиційні гендерні ролі		Гендер і сексуальність	Сексуальні права особистості	Інверсія статевих орієнтацій	Гіпотези і теорії гендерних інверсій				
К-кість балів	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.				
Теми практичних занять (10б.+ 1б. за відвід.)	Гендерна психологія як наука	Антропометричні виміри гендеру	Формування гендерної ідентичності	Основні інститути та агенти гендерної	Гендерний стереотип як соціально-психологічний	Традиційні гендерні ролі	Зміст та основні види гендерних конфліктів	Гендер і сексуальність	Сексуальні права особистості	Інверсія статевих орієнтацій	Гіпотези і теорії гендерних інверсій				
К-кість балів	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.	11 б.				
Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 25 б.			Модульна контрольна робота 25 б.			Модульна контрольна робота 25 б.			Модульна контрольна робота 25 б.					
Коефіцієнт	Розрахунок коефіцієнта: 373 : 100 = 3,73; К = 3,73														

8. Рекомендовані джерела

Основні (базові)

1. Говорун Т.В., Кікініджі О.М. Гендерна психологія: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2014. – 308 с.
2. Ткалич М.Г. Гендерна психологія: навчальний посібник /М.Г.Ткалич. – К.: Академ-видав, 2016. – 256 с. (Серія «Альма-матер»).

Додаткові

1. Главник О. Він і вона: гендерний аспект / О. Главник // Шкільний світ. – 2002. – № 41. – С. 3.
2. Гапон Н. Гендерні дослідження у ХХ сторіччі: корективи соціально-гуманітарного знання / Н. Гапон // Схід. Аналітико-інформаційний журнал. – 2003. – №7 – С.98-101.
3. Кікінежді О.М. Формування гендерної культури молоді: Навчально-методичні матеріали до тренінгової програми. Навчальний посібник / О.М. Кікінежді, О.Б. Кізь. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. – 160 с.
4. Толстокорва А. Проблеми сімейного виховання: гендерний аспект / А. Толстокорва // Психолог. – 2003. – № 10 – 11. – С. 45 – 48.